

**KGORO YA THUTO YA GAUTENG
DITLHAHLOBO TŠA MAREMATLOU**

**POSSIBLE ANSWERS FOR : SEPEDI LELEME LA PELE
MAEMO A MAGARENG
(Lephephe la Pele)**

POTŠIŠO 1

1.1 Aowa

- Relotilwe o swabišwa ke maemo ao mmagwe a lego go ona / o lešwa ke mmagwe dihlong.
- Re bona ka moo a gapeletšago maemo ao a nyakago gore mmagwe a be go ona.
- O itlhatswa go bagwera gore yena ga a belegwa ke batho ba go se rutege.
- Go kgareetša mmagwe go laetša go se mo hlomphe goba go se mo amogele ka moo a lego ka gona.

(Mabaka a mangwe le a mangwe a MARARO a maleba a tla amogelwa.) (4)

1.2 Aowa

- O felela mmagwe pelo / o a mo kgareetša
- O mo gapeletša go dula setulong le ge a tseba gore ga a se tiwaela
- O bolaiša mmagwe tlala gore a tlo ja mola mokgonyana a sepetše

(Ditiro tše dingwe le tše dingwe tše THARO tše di sepelelanago le temana di tla amogelwa.) (4)

1.3 Mekgwa ya Relotilwe e ka be e hlotšwe ke:

- Bodiidi bjo a gotšego ka bjona
- Go timelela ga tatagwe
- Bobotse bja Relotilwe bo ka ba le khuetšo
- Boraditšhelete ba ile ba fetola bophelo le bodiidi bja Loti
- Maaka ao a a boletšego ka ga lapa la gabo

(Mabaka a mangwe le a mangwe a MANE a maleba a tla amogelwa) (4)

1.4 Ke be ke tla tlogela maano aka ka moka ao kenago nao, ke ikemišetše go bolela nnete ya seo ke lego sona, ka tlogela dinaka tša go rwešwa./ ke be ke tla amogela maemo a bophelo bjaka.

GOBA

Ke tla amogela maemo ao ke godišitšwego ka ona, ka gore ge motho a go rata a ka se go beele mapheko. (2)

- 1.5 Ke ka lebaka la gore ge motho a nyaka go nyala ga se a swanela go bitša motswadi wa gago gore a tlo tšea magadi tseleng, o swanetše go roma ba gabo, gabo lekgarebe ba ye go mo kgopelela sego sa meetse.

GOBA

Ka setlwaedi, babo lesogana le babo lekgarebe ba swanetše go tsebana pele go ntšhwa Magadi, bjalo Seruntwane ga a tsebe ba babo lesogana la Relotilwe. (2)

- 1.6 Manyami : Eišš!
Makalo : A!
Ao!
A!Mašoto baetena!
Mmallo!
(Malahlelwa a MABEDI a makalo a tla amogelwa) (3)

1.7

- 1.7.1 Ke mang wa monagano wa mpshikela yo a ka kgethago kobodimagetleng?

- 1.7.2 Yena o be a tla betlelwa ke mang ka ge Makgeila a tsene ka monga wa seloko?

- 1.7.3 A tšee lehlokwana la leswielo a thoma go itonkulla dinamana tša mašaledi tšeo a tlogo di tshwela kae kapa kae?
(Tše PEDI tša mehuta ye ya dipotšišo di tla amogelwa) (2)

1.8

- 1.8.1 Go timelela/ go se tsebje mo o ilego / go nyamelela

- 1.8.2 Go gapeletšwa go dula setulong

- 1.8.3 Go ba modiidi / go hloka / go ipalela 3x2=(6)

(Ditlhaloso tše dingwe tša maleba di tla amogelwa)

- 1.9 Morutwana o tla ngwala seema se TEE

- 1.9.1 Mmagongwana o swara thipa ka bogaleng:
Le ge Seruntwane a ile a tlogelwa ke monna , o ile a leka ka maatla go godiša bana ba gagwe.

GOBA

- 1.9.2 Mmagomotho ga a na bosehla:
Relotilwe o swanetše go amogela mmagwe ka moo a lego ka gona, a se ke a mo fetola ka go mo fa maemo ao e sego a gagwe.

GOBA

- 1.9.3 Ka hlagolela leokana la re go gola la ntlhaba:
Le ge Seruntlwane a godišitše Relotilwe ka bohlaiki, go bonala boraditšhelete ba dirile gore a fetogele mmagwe. Relotilwe o hlaba Seruntlwane ka maitshwaro a gagwe. (3)

(Seema se sengwe le se sengwe sa tše di filwego, se tla amogelwa , ge fela kamano ya diteng tša tekatlhaologanyo le moko wa seema di kwana.) [30]

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO 2

Kakaretšo e tla akaretša dintlha tše TLHANO tše di latelago:

- Mpšanyana ke morwa yo mogolo wa Maferaneng le Makondeni
- Morago ga go hlokofolelwa ke tatagwe o ile a tsentšhwa sekolo ke malome'gwe Nokaneng
- Mmagwe o ile a mo laya gore a se be le taba le diaparo tša maemo eupša a holofele sekolo.
- O ile a ithuta ka maatla a ba a tšwelela
- Ke moswara matlotlo yo a hlomphegago, ebile o ya moše wa mawatle go tšweletša dithuto tša gagwe.

Meputso e tla abja go ya ka moo go latelago:

A Tšhomišo ya motho wa boraro	= 02	
B Dintlha tše tlhano tša maleba	= 05	
C Tlotlontšu le maitlhamelo	= 03	
	[10]	(10)

(Mo molekwa a ngwadilego kakaretšo ka temana, go balwe mafoko a mahlano a mathomo go hwetša dintlha tše di nyakegago, go tloga fa, go thalwe mothalo wa go putla karolong yeo e sa nyakegego.)

KAROLO YA C THUTAPOLELO

POTŠIŠO 3

- 3.1
- 3.1.1 Letšhogo : Ke learogi ka lebaka la gore ga le na bontši / le tla ka botee fela
- 3.1.2 Ngwana : Ga le šomiše hlogo ya maina a legoro la lona / ga le tšee hlogo / sebopego sa legoro la lona.
- 3.1.3 Meetse : Le tla ka bontši fela ga le na bootee. 3x2=(6)
- 3.2 Letšhogo la gagwe le dirile gore bana ba se ye sekolong. (2)
- (Tšhomišo ya "ngwana" goba "meetse " mafokong a tlile ka bontši a tla amogelwa. Ge molekwa a file lentšu fela, a fiwe moputso o TEE fela.) [8]

POTŠIŠO 4

4.1

- 4.1.1 Banna ba, ba fihlile ka masa.
 4.1.2 Banna bao, ba fihlile ka masa

2x2=(4)

4.2

- 4.2.1 Dikgomo tšona di fula thabeng
 4.2.2 Batho bohle ba ka fetelwa ke twatši ya AIDS ge basa itlhokomele.

2x2=(4)

(Mafokong a mangwe ao mašala a, a šomišitšwego ka taelo ya maleba a tla amogelwa.)

- 4.3 Monna yola o fihlile ka masa.

(2)
[10]**POTŠIŠO 5**

- 5.1 tše mpsha > Dieta tše mpsha dina le go pata motho matšatšinyana a se makae morago ga go rekwa.
 5.2 tše dibotse > Mang le mang o rata go namela dikoloi tše dibotse.
 5.3 bjo bo fišago > Batho ga ba rate bogobe bjo bo fišago.
 5.4 le bohlale > Lesogana le bohlale le tšweletša bokgoni bja lona.
 5.5 tše dibose > Ditaba tše dibose di gopolega kgafetšakgafetša.

5x2=(10)

POTŠIŠO 6

6.1

- 6.1.1 Moeng o naka di maripa - Moeng ke go itshwara
 6.1.2 Mogatšamoeng ke mpa - Moeng ga a tlamega go bolaišwa tlala
 6.1.3 Moeng ke pula o a feta - Moeng ga a tlele sa ruri
 6.1.4 Moeng etla ka gešo re je ka wena - O ka se bolawe ke moratha
 6.1.5 Lesogana le le sa etego le nyala kgaetšedi - Go sepela ke go bona

(5)

6.2

- 6.2.1 Moeng wa ga Lesiba, o rile go nwa mekgopu e se mekae ya bjala, a thoma go lwa le baagišani, a lebala gore moeng o naka di maripa.
 6.2.2 Mogatšamalome o a feafea, o apea dijo ke mohutahuta ka ge a thoma etetšwe ke ba bogadi, gape ruri, mogatšamoeng ke mpa.

- 6.2.3 Le ge ba ile ba bolawa ke phefo bošegong bja maabane, ka ge mapai a borutho a filwe baeng, ba be ba šetše ba re moeng ke pula o a feta.
- 6.2.4 Ra tla ra ipshina ka nama ya nku maabane kua ga Rakgadi ka ge a be a etetšwe ke bakgonyane, gwa phethega la mogologolo la gore moeng etla ka gešo re je ka wena.
- 6.2.5 Barutwana ba sekolo sa Mphahlolle ba rile go etela lešhoko la diphoofolo, ba re go ithuta kudu ka tšona, ba lemoga gore, ruri lesogana le le sa etego le nyala kgaetšedi. (5)
- (Mafoko ao go ona diema di šomišitšwego ka maleba a tla amogela. Ge bana ba šomišitše ditlhalošo tša diema go bopa mafoko, gab a fiwe meputso.) [10]

POTŠIŠO 7

- 7.1 BoKgaphola ba be ba tšile molatong wa Selaelo. Ge molato o thoma, ke ge go tletše gohle go hloka le botshwelo bja mare. Maseterata o ile a re: “ Ke bona molato wa go bolaya lese a se molatonyana. Ke tla go ahlolela mengwaga ye mehlano kgolegong. Ke feditše!” 10x1=(10)
- (Ge molekwa a ka se ngwalolle temana ka moka, efela a ngwla dikarabo dikarolong tša tšona, a šomišitše maswaodikga a maleba, di tla amogelwa.)
- 7.2
- 7.2.1 Ngwana o mofsa o a kukega
- 7.2.2 Ke ile ka palelwa / šitwa ke go tla moletlong.
- 7.2.3 Merwalo ye mentši ga e rwalege gabonolo.
- 7.2.4 Lehono thuto ye ba bego ba re ruta yona, e a kwešišega / kwagala.
- 7.2.5 Moloi mamohla o ile a tanywa / bonwa tadi e amoša. 5x1=(5)
- 7.3
- 7.3.1 Moloto o dutše bookelong kgwedi ka moka.
- 7.3.2 BoMosele ba lle / jele dienywa.
- 7.3.3 Malose o hlalošitše se se hlotšego kotsi.
- 7.3.4 Bana ba tšhaba leswiswi / lefsifsi.
- 7.3.5 Kopo o ipolaile ka diokobatši. 5x1=(5)
- [20]